

Kazimierz Pająk, *Samorząd terytorialny i jego wewnętrzna transformacja. Studium politologiczne*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2007, ss. 348.

W ostatnim czasie na rynku wydawniczym nakładem Wydawnictwa Adam Marszałek ukazała się ciekawa pozycja poświęcona funkcjonowaniu samorządu terytorialnego w Polsce.

Autor monografii, Profesor Kazimierz Pająk jest uznanym specjalistą zajmującym się głównie problematyką związaną z administracją publiczną i samorządem terytorialnym. Jest autorem szeregu publikacji, artykułów, opracowań oraz wystąpień z tego obszaru. W jego dorobku szczególnie zaś trzeba zwrócić uwagę na książkę zatytułowaną *Samorząd terytorialny w kształtowaniu rozwoju lokalnego. Studium politologiczne*.

Samorząd terytorialny i jego wewnętrzna transformacja. Studium politologiczne to najnowsza publikacja Kazimierza Pajaka. Podjęty w recenzowanej pracy przez autora problem samorządu terytorialnego oraz jego wewnętrznych przeobrażeń jest klarowny i nie wzbudza wątpliwości. Jego przedstawienie było możliwe dzięki wypracowaniu poprawnej struktury pracy, która ujmuje zarówno wątek samorządowy, jak i rozwój lokalny. Problem rozwoju lokalnego – „wpływ na rozwój lokalny”, „polityka rozwoju lokalnego”, „proces zarządzania rozwojem lokalnym”, „przeobrażenia prawne i ekonomiczne” – są związane są właściwie. Autor dał jednoznaczny wykładnię tego czym jest rozwój

lokalny i jakie składniki powodują jego zmiany.

Rozdział pierwszy poświęcony jest założeniom ustrojowym samorządu terytorialnego reaktywowanego pod koniec XX wieku. Jest on właściwie zbudowany i merytorycznie rozwiązany, wzbogaca wiedzę czytelnika o pojęcie samorządu, kształtowanie się jego ustroju wszystkich stopni. Rozdział ten kończy się omówieniem instytucji i procedur związanych z kontrolą jednostek samorządu terytorialnego. Przedstawiono w nim także kwestię zaspokajania potrzeb społecznych wspólnot samorządowych, co jest bardzo istotne w zrozumieniu istoty ich funkcjonowania. W moim przekonaniu autor nie tylko w sposób wyjątkowo komunikatywny przedstawił ciekawą klasyfikację potrzeb, ale zilustrował je wieloma wykresami i schematami. Uwzględnił zatem nowe teorie potrzeb człowieka, wspólnoty lokalnej uczestniczącej w procesach globalizacji.

Rozdział drugi prezentuje uwarunkowania rozwoju lokalnego. Właściwie przedstawiono decentralizację państwa i wpływ tego procesu na rozwój lokalny. Jest to tym istotniejsze, że autor umiejętnie powiązał zasady decentralizacji państwa z istotą funkcjonowania organów samorządowych w zakresie kształtowania polityki rozwoju lokalnego. Warto także podkreślić fakt, że polską politykę lokalną i regionalną autor naniósł na rozwiązania europejskie. Oznacza to, że podobnie jak wielu innych autorów właściwie interpretuje on państwo prawa i politykę regionalną wychodzącą poza kategorię decentralizacji i stanowiącą szeroką płasz-

czynę różnych zjawisk społecznych. Analizując cechy charakterystyczne polskiego lokalizmu, słusznie zauważa autor, że współczesny rozwój lokalny dokonuje się w płaszczyznach: gospodarczej, społecznej, politycznej i kulturowej. Daje to zatem, co podkreśla autor, możliwość kształtowania przez organy samorządowe zadań rozwojowych w tym zakresie.

Rozwój samorządności terytorialnej jest treścią rozdziału trzeciego. Odpowiednio do tego dostosowane są punkty rozdziału i zawarte w nich treści. A zatem: proces kształtowania się wspólnoty lokalnej; wpływ umacnianych więzi w „małej ojczyźnie” na demokratyczne funkcjonowanie wspólnoty lokalnej; wpływ procesu edukacji na efektywność działań wspólnoty lokalnej. Tworzy to określony ład ustrojowy, który jawić się może jako zwrot obciążony błędem *idem per idem*, gdyż pojęcie „ustroju” *implicite* zakłada istnienie określonego „ładu”. To uporządkowanie przez autora elementów składowych tworzy ład wewnątrz tekstu, oparty na zależnościach między składnikami całości.

Rozdział czwarty poświęcony jest strategii rozwoju gminnej wspólnoty lokalnej. Dobrze udokumentowany rozdział zawiera przesłanki społeczno-gospodarcze rozwoju wspólnoty lokalnej, formy realizacji strategii rozwoju gminnej wspólnoty lokalnej i inne. Dobrze się stało, że autor wprowadził do tekstu liczne rozwiązania w płaszczyznach funduszy europejskich, sposobów korzystania z nich czy wreszcie przybliżenie czytelnikowi założeń tzw.

Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia.

Recenzowana praca zawiera jeszcze jeden bardzo ważny aspekt zadaniowy samorządu terytorialnego jakim jest bezpieczeństwo i porządek publiczny. W samorządzie problemy te rozwija ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym. Rozwiązania w niej zawarte kształtują nową jego strukturę organizacyjno-zadaniową i finansową, zarówno na szczeblu centralnym, wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. Treść jest przejrzysta, komunikatywna, poszerzona o liczne wykresy, schematy co dodatkowo podwyższa wartość rozdziału.

Godnym podkreślenia wydaje się rozdział szósty. Zgromadzony w nim materiał źródłowy jest uporządkowany, co pozwoli czytelnikowi – studentowi na poszerzenie wiedzy z problematyki polskiego i europejskiego samorządu terytorialnego.

Bibliografia sporządzona w pracy zasługuje na uwagę. Jest ona przeglądem licznych źródeł i opracowań zwartych. Ich zaletą jest ich aktualność. Są to najnowsze ustawy, rozporządzenia, dyrektywy unijne czy uchwały samorządowe. Co warto podkreślić, opracowania zwarte wykorzystane w pracy w większości wydane zostały w latach 2000–2007. Zawarto w niej też pozycje książkowe odnoszące się do nauki administracji i zarządzania.

Recenzowana książka autorstwa Kazimierza Pająka to interesujący z naukowego punktu widzenia podręcznik, który charakteryzują następujące cechy:

- Materiał jest obszerny. Obejmuje on różne sfery działania samorządu. Zawiera treści z aktów prawnych z literatury przedmiotu – nauki administracji, socjologii i zarządzania oraz programowania, daje tym samym poszerzoną wiedzę czytelnikowi o ustroju politycznym Polski, lokalizmie, samorządzie lokalnym oraz jego transformacji. Na uwagę zasługuje swoboda z jaką porusza się autor w obszarze tych zagadnień, co czyni tekst komunikatywnym. Uwzględnia on dorobek z zakresu historii administracji, samorządu i moim zdaniem, jest to poszerzone kompendium wiedzy otwierające badania nad regionalizmem.

- Opis podjętych zagadnień jest klarowny. Mimo, że na koniec poszczególnych rozdziałów nie zamieszczono uogólnień, autor trafnie przyjął koncepcję wątków problemowych. Właściwie dobrany materiał normatywny z konstytucji i ustaw samorządowych wzbogaca zaś prezentowane treści. Świadczy to o szerokiej umiejętności autora w korzystaniu ze źródeł w pisarstwie naukowym.

- Praca zawiera liczne przykłady nowych rozwiązań dotyczących zadań własnych samorządu. Dotyczy to między innymi zarządzania kryzysowego, które w oparciu o ustawę z dnia 27 kwietnia 2007 roku, omówiono bardzo trafnie i komunikatywnie. Wkomponowane w działania systemowe władz publicznych ilustrują jego strukturę, cele, zasady i środki jakie samorządy przeznaczają na ich rozwiązywanie, co charakteryzuje się dynamizmem aktualizacyjnym.

Na zakończenie pragnę podkreślić, iż w moim przekonaniu recenzowana monografia autorstwa profesora Kazimierza Pająka stanowi istotny wkład w dorobek polskiej politologii. Wkomponowuje się w istniejącą już w tym zakresie literaturę przedmiotu, poważnie ją przy tym uzupełniając. Główną zaletą recenzowanej książki jest zaś oryginalne i w wielu miejscach nowatorskie podejście Autora do prezentowanej tematyki.

■ *Joanna Marszałek-Kawa*

